

Sisäministeriö
Pelastusosasto
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntönne 12.4.2016

ALUEHALLINTOVIKASTOJEN PELASTUSTOIMI JA VARAUTUMINEN – VASTUUALUEIDEN LAUSUNTO PELASTUSTOIMEN STRATEGIASTA VUOTEEN 2025

Aluehallintovirastojen pelastustoimi ja varautuminen -vastuualueilta (peva-vastuualueet) on pyydetty lausuntoa Pelastustoimen strategiasta vuoteen 2025.

Tämä lausunto on laadittu yhteistyössä aluehallintovirastojen peva-vastuualueiden kesken.

Aluehallintovirastot ovat tutustuneet strategialuonnokseen ja näkevät sen erinomaisena keinona johtaa pelastustoimen rakennemuutosta. Aluehallintovirastot lausuvat strategialuonnoksesta seuraavaa:

Strategialuonnoksessa käytetyt määritelmät

Pelastustoimen strategiassa vuoteen 2025 tulisi kiinnittää erityistä huomiota käsitteiden määrittämiseen, jotta strategian viitekehys olisi selkeä ja ehyt. Esimerkiksi käsitteen, uhka, riski, vaara ja onnettomuus ovat käsitteitä, jotka keskeisesti määrittelevät pelastustoimen tehtäväsisältöjä ja tulisi sekä strategiassa että myöhemmissä lainsäädäntötarkistuksissa määritellä sisällöltään täsmällisesti.

Keskeisimmät toimintaympäristön muutokset (dia 4)

Pelastustoimen strategiassa on tuotu esiin keskeisimmät toimintaympäristön muutokset, jotka ovat ajankohtaisia ja linjassa muiden yhteiskunnallisten strategioiden kanssa. Pelastustoimen strategiasta vuoteen 2025 ei käy kuitenkaan selkeästi ilmi, kuinka pelastustoimi vastaa juuri näihin mainittuihin toimintaympäristön muutoksiin.

Pelastustoimen visio 2025 (dia 3) ja Kansalliset tavoitteet (dia 7)

Pelastustoimen visiossa 2025 on esitetty kuusi erilaista näkökulmaa siihen, millainen pelastustoimen tulisi olla vuonna 2025. Kansallisten tavoitteiden kohdalla tämä visio näkökulmineen on toistettu. Kansallisten tavoitteiden kohdalla olisi syytä tuoda esille

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150
13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110
00521 Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppiamiehenkatu 4
PL 150
13101 Hämeenlinna

enemmänkin vision jalkauttamista tavoitteiksi, kuvata tavoitteiden asetantaa ja seurantaa.

1) Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti (dia 8)

Palvelujen tuottamisen suhteen tuodaan esille määreitä siitä, kuinka palvelut tulisi tuottaa, mutta pelastustoimen keskeisiä palveluja ei ole määritelty. Palveluiden tuottamisen yhteydessä on tuotu kuitenkin esille esimerkiksi pelastustoimen vahva linkittäminen palvelutuottajan rooliin ensihoitopalvelujen osalta, mutta pelastustoimen omia keskeisiä palveluja ei ole määritelty. Tämä olisi olennaisen tärkeä asia strategiatasoisessa asiakirjassa.

Kyseisessä kohdassa tulisi korostaa myös valtionhallinnon johtavaa roolia turvallisuuden toteuttamisessa, sillä sisäinen turvallisuus on osa yhteiskunnan peruspalveluja, joista vastaa valtio ja valtiolle on turvattava mahdollisuudet vaikuttaa riittävän palvelun toteuttamiseen.

Ministeriön sijasta kohdassa tulisi käyttää käsitettä "valtion pelastusviranomaiset" tai "pelastustoimesta vastaavat viranomaiset", jolloin strategia ei ottaisi vielä kantaa siihen, miten valtio järjestää valtakunnallisen pelastustoimen johtamisen, ohjauksen, yhteensovittamisen ja valvonnan eikä siten rajoittaisi myöhempää tarkastelua.

Eräänä valmistelun vaihtoehtonahan on vahva nykyisestä aluehallinnosta koottava valtiovirasto, jolle viraston tulevasta tehtäväsisällöistä riippuen voisi erinomaisesti sopia varautumisen, häiriötilanteiden hallinnan ja pelastustoimen johtaminen, ohjaus, yhteensovittaminen ja valvonta mm. suhteessa maakuntiin.

Strategiassa tulee ottaa kantaa valtion pelastusviranomaisten toimesta tapahtuvaan valvonnan kehittämiseen sekä laadun, suorituskyvyn ja kustannustehokkuuden keskeisiin elementteihin:

- Pelastustoimen valvontaa kehitetään alueellisesti yhdenvertaisten palvelujen turvaamiseksi Suomessa sekä pelastustoiminnan suorituskyvyn nostamiseksi riskien edellyttämälle tasolle.
- Yhdenmukaisten palvelujen turvaamiseksi sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisten hälytyksiin osallistuvien pelastusmuodostelmien toimintaedellytyksiä parannetaan erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Aluehallintovirastot esittävät lisättävän strategiaan, että: "Kansalaisten yhdenvertaisuus pelastustoimen palvelujen saatavuudessa varmistetaan asiantuntevan ja tarkoituksenmukaisella tavalla mitoitettun valvonnan avulla."

Lisäksi aluehallintovirastot esittävät, että strategiassa korostetaan sopimuspalokuntien ja vapaaehtoistoiminnan tärkeää osaa pelastustoimessa ja niiden monipuolisia toimintaedellytyksiä on edistettävä.

2) Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan. (dia 9)

Aluehallintovirastot ehdottavat muutettavan tavoitetta seuraavasti ositettuna:

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150
13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110
00521 Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4
PL 150
13101 Hämeenlinna

"Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan uhkista riskeistä ja pelastustoiminnan suorituskyvystä. Pelastustoimella on valmius vastata uhkiin omissa tehtävissään ja omalla toimialallaan."

On olennaisen tärkeää, että pelastustoimella on käsitys omasta suorituskyvystään, mitä tulisi verrata yhteiskunnan riskeihin ja pelastustoimen valmiuteen vastata niihin.

Pelastustoimen suorituskyvyn ollessa erityisesti painotettava kehittämisen lähtökohta, esitetään, että strategiassa kumpikin osa – kokonaiskuva yhteiskunnan uhkista ja niihin vastaava suorituskky sekä yhteiskunnalle tuotettavana palveluna sekä toimialan oman valmiuden ylläpitämisen näkökulmasta, on korostettu.

Yhteiskunnan riskejä käsittelevässä kohdassa linjataan, että onnettomuusriskit ovat hallinnassa ja että riskit otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Kyseisen kohdan osalta olisi syytä tarkentaa, mitä tahoa tässä kohdin tarkoitetaan onnettomuusriskejä hallitsevana tahona ja mitä onnettomuusriskejä tässä tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Mikäli kohdalla tarkoitetaan kaikkia onnettomuusriskejä, tulisi asiaa lähestyä entistä strategisemmalta näkökulmalta ja linjata, minkä tyyppiset onnettomuusriskit kuuluvat nimenomaisesti pelastustoimen hallittavaksi. Puhuttaessa pelastustoimen valmiudesta, tulisi myös strategiassa linjata, millaista valmiutta pelastustoimi tavoittelee yhteiskunnan riskeihin vastaamiseen.

Lisäksi kohdassa mainitaan, että pelastustoimessa ylläpidetään kykyä antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua ihmisen tai luonnon aiheuttaman suuronnettomuuden tai katastrofin tilanteissa. Pelastustoimen rakenneuudistuksen myötä olisi ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että muutoksessa tulee huolehdittua, että myös kansallinen yhteistoiminta pelastuslaitosten välillä tulee varmistettua eli kyky antaa ja vastaanottaa apua suuronnettomuuksissa ja katastrofeissa myös pelastuslaitosten välillä. On tärkeää, että pelastuslaitosten välillä hyödynnetään kansainvälisen avun (EU, UN) mekanismeihin koulutettuja pelastuslaitosten henkilöstöä sekä hankittua materiaalia suorituskvyn parantamiseksi. Perusteluina esitetään, että kun nämä henkilöt ja materiaali liitettäisiin mukaan kansallisiin/alueellisiin suuronnettomuusharjoituksiin sekä pitkäkestoissa suuronnettomuuksissa hälytettäisiin tukemaan paikallista pelastuslaitosta, parannettaisiin samanaikaisesti sekä kansainvälistä valmiutta että nostettaisiin suorituskkyä kotimaassa.

3) Pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa. (dia 10)

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän osalta strategiset kansalliset tavoitteet jäävät edellä mainittuja kansallisia tavoitteita ohuemmalle tasolle. Turvallisuusviestinnän osalta tulisi linjata käsitteen sisältö, tavat ja toimintamallit, kuinka nimenomaisesti pelastustoimen turvallisuusviestintää toteutetaan ja miten varmistetaan, että turvallisuusviestintä on vaikuttavaa. Turvallisuusviestintä on tarkastustoiminnan lisäksi yksi merkittävimmistä tavoista ennaltaehkäistä onnettomuuksia pelastustoimen toimesta ja se ansaitsee strategiassa suuremman painoarvon. Lisäksi turvallisuusviestinnän kohdalla tulisi määritellä, mitä omatoimisen varautumisen viestinnällä tavoitellaan.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150
13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110
00521 Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4
PL 150
13101 Hämeenlinna

4) Jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta. (dia 11)

Tavoitteessa korostetaan jokaisen vastuuta oman ja ympäristön turvallisuuden osalta nimenomaan omatoimisen varautumisen näkökulmasta. Sinällään kohta olisi yhdistettävissä esimerkiksi turvallisuusviestinnän kohtaan, sillä nykyisellään tämä tavoite on kohtuullisen ohuesti määritelty ja kyse on paljolti turvallisuusviestinnällisestä asiasta. Tällaisen tavoitteen määrittelyn osalta tulisi linjata, miksi omatoimista varautumista tulisi edistää ja vahvistaa ja millä tavoin tätä halutaan toteuttaa.

5) Pelastustoimi on varautumisen ja siviilivalmiuden johtava yhteensovittaja ja vahva yhteistyökumppani. (dia 12)

Tässä tavoitteessa kahdessa ensimmäisessä kohdassa linjataan passiivimuodossa suuronnettomuus- ja kriisitilanteiden varautumisen koordinoinnin tehostamisesta sekä varautumisen johtamisen, ohjauksen, yhteensovittamisen ja valvonnan kehittämisestä. Tämän tavoitteen osalta tulisi tarkentaa, keiden toimijoiden vastuulla tämä tehtävä pelastustoimessa on.

6) Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintamenetelmiä ja henkilöstö voi hyvin.

Tavoite ei ota kantaa siihen, millaisesta henkilöstöstä pelastustoimen henkilöstön halutaan koostuvan tai millaista osaamista henkilöstöllä tulisi olla. Henkilöstön työhyvinvointi on tärkeä asia, mutta strategisesti olisi yhtä lailla tärkeää linjata henkilöstön osaamisen ja koulutuksen osalta tavoitteita. Pelastustoimen oma tutkimus- ja kehitystoiminta tulisi lisäksi linjata kansalliseen tavoitteeseen tarkemmin, sillä nyt keskitytään vain tiedon ja verkostojen hyödyntämiseen eikä niinkään pelastustoimen oman tutkimustoiminnan kehittämiseen.

Pelastustoimen strategialuonnos vuoteen 2025 on hyvä ja tiivis näkemys siitä, millainen pelastustoimen tulisi olla vuoteen 2025 mennessä. Aluehallintovirastojen näkemyksen mukaan sitä tulisi kuitenkin vielä kehittää edelleen määritelmien suhteen sekä lisätä enemmän pelastustoimintaa koskevia sisällöllisiä kehittämiskohteita.

Pelastustoimi ja varautuminen- vastuualueet:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Lapin aluehallintovirasto	Itä-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Liitteet	Pelastustoimen strategia 2025-esitys, peva-vastuualueiden havainnot
Jakelu	SM Pelastusosasto
Tiedoksi	Aluehallintovirastot

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15
PL 150
13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9
PL 110
00521 Helsinki

Kouvola toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4
PL 150
13101 Hämeenlinna

Pelastustoimen strategia 2025

8.4.2016 luonnos

AVI peva-vastuualueiden havainnot 27.4.2016

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Toiminta-ajatus:

Parannamme yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa olosuhteissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa:

- vähentämällä onnettomuuksia,
- vastaamalla pelastustoiminnasta,
- rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa olosuhteissa ja
- tarjoamalla pelastustoimen jatkuvaa valmiutta hyödynnettäväksi yhteiskunnassa aiempaa laajemmin.

Pelastustoimen visio 2025:

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi, jossa:

1. palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti,
2. pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan uhkista riskeistä ja
3. pelastustoimi kykenee vastaamaan niihin tehokkaasti omalla toimialallaan, omissa tehtävissään ja omalla toimialallaan,
4. pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa,
5. jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta,
6. pelastustoimi on varautumisen ja siviilivalmiuden johtava yhteensovittaja ja vahva yhteistyökumppani sekä
7. pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintamenetelmiä ja henkilöstö voi hyvin.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Keskeisimmät toimintaympäristön muutokset

1. Turvallisuustilanteen muutos:

- Kansainvälisen toimintaympäristön muutos: voimapolitiikan paluu, ~~Yhdysvallat, Venäjä, Kiina~~,
- Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuustilanteen muutos, EU:n ja Venäjän suhteet, Ukraina, Pariisin ja Brysselin terrori-iskut
- Suomen turvallisuuspoliittinen aseman muutos,
- Hybridiuhkat,
- Kyberuhkat
- Terrorismi, (informaatiovaikuttaminen, verkkorikollisuus)
- Maahanmuutto

2. Väestö ja yhteiskunta:

- Maan sisäinen muuttoliike: nuori työikäinen väestö liikkuu kasvukeskuksiin ja haja-asutusalueet tyhjäntyvät
- Polarisoituminen: yhteiskunta jakautuu – erot yhteiskunnan eri ryhmien välillä kasvavat
- Ikääntyminen: Väestö ikääntyy nopeasti

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Keskeisimmät toimintaympäristön muutokset

3. Teknologia:

- Työelämän digimurros: työelämän tavat ja sisällöt murroksessa
- Big data: käyttäjätiedon varaan syntyvät uudet palvelut
- Automatisaatio, robotisaatio
- Arjen älyteknologia: paikantamisteknologia ja esineiden internet mullistaa elinympäristöä

4. Talous:

- Suomen talouskehitys ollut pitkään heikkoa
- Julkisen talouden kestävyysvaje
- Hallinnon ja julkisen sektorin rakenteelliset uudistukset (sote, keskus- ja aluehallinnon uudistukset, kuntien teht. karsinta)

5. Ilmasto ja ympäristö:

- Sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja lisäävät häiriötiloja
- Ilmastonmuutos

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kansalliset tavoitteet

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Kansalliset tavoitteet

1. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
2. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan uhkista riskeistä
3. Pelastustoimella on valmius vastata niihin omissa tehtävissään ja omalla toimialallaan.
4. Pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.
5. Jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi on varautumisen ja siviilivalmiuden johtava yhteensovittaja ja vahva yhteistyökumppani.
7. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintamenetelmiä ja henkilöstö voi hyvin.

1) Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.

- Pelastustoimen keskeiset palvelut ja toimintamenetelmät ovat tehokkaita ja laadukkaita sekä perusteiltaan yhdenmukaisia. Palvelut vastaavat valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita.
- Aktiivinen yhteistyö ja tiedon tehokas hyödyntäminen ovat tapamme toimia.
- Valtion pelastusviranomaisilla Ministeriöllä on vahva rooli toimialan valtakunnallisena johtajana.
- Pelastuslaitoksilla on vahva rooli toimiala maakunnallisena johtajana.
- Synergiaetujen ja paremman suuronnettomuusvalmiuden saavuttamiseksi teemme tiivistä yhteistyötä ensihoitopalveluissa.

2) Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan.

- Pelastustoimella on kansalliseen riskiarvioon pohjautuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja haavoittuvuuksista.

3) Pelastustoimella on valmius vastata yhteiskunnan uhkiin omissa tehtävissään ja omalla toimialallaan.

- Onnettomuusriskit ovat hallinnassa. Riskit otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.
- Pelastustoimen valmiutta kehitetään palvelemaan yhteiskunnan häiriö-, kriisi- ja katastrofivalmiutta kaikissa oloissa.
- Valmiudet väestön suojaamiseen turvataan.
- Sopimuspalokunnat ja vapaaehtoistoiminta ovat tärkeä osa toimintaamme.
- Ylläpidämme kykyä antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden tai katastrofin tilanteissa.

4) Pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.

- Pelastustoimi kehittää ihmisten ja yhteisöjen kykyä onnettomuuksien vähentämiseksi
- Pelastustoimen ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään tukemaa entistä paremmin omatoimista varautumista

5) Jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta.

- Vahvistamme omatoimista varautumista.
- Edistämme yksilön ja yhteisöjen omatoimista varautumista ja kykyä selviytyä onnettomuuksista.

6) Pelastustoimi on varautumisen ja siviilivalmiuden johtava yhteensovittaja ja vahva yhteistyökumppani.

- Suuronnettomuus- ja kriisitilanteisiin varautumisen koordinaatiota tehostetaan.
- Varautumisen johtamista, ohjausta, yhteensovittamista ja valvontaa kehitetään siten, että yhteiskunnan valmius paranee.
- Toimimme yhteistyössä muiden viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

7) Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintamenetelmiä ja henkilöstö voi hyvin.

- Pelastustoimen henkilöstö voi hyvin työssään.
- Tavoitteena on nolla tapaturmaa vuoteen 2025 mennessä.
- Johtaminen on linjakasta, avointa ja vuorovaikutteista.
- Pelastustoimen henkilöstöllä alan tarpeita vastaava ja ammattitaito, joka perustuu jatkuvaan osaamisen kehittämiseen.
- Kehitämme päätöksenteon tietopohjaa sekä luomme uusia toimintatapoja ja palveluita tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystietoa (TEAS) hyödyntäen.
- Hyödynnämme tehokkaasti tutkimusta, koulutusta sekä kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja osaamisen ja parhaiden käytäntöjen kehittämiseksi ja jakamiseksi
- Kehitämme toimialan kykyä osallistua kansainvälisiin hankkeisiin.

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

